

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Кафедра майстерності актора і режисури драматичного театру

**Тема кризи подружнього життя у виставі «Маленькі подружні злочини»
Еріка-Емманюеля Шмідта**

Кваліфікаційна робота на здобуття ОР «Магістр»

за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво»

Виконала:

Здобувач вищої освіти за ОПП
сценічне мистецтво

МАРУС В.В.

Науковий керівник:

Доктор філософії, старший викладач
кафедри майстерності актора і
режисури драматичного театру.

СТЬОПНА А.Ю.

Рецензент:

Директор ДП «Одеський державний
цирк»

ГАЙДАМАКА Є.О.

Допущено до захисту:

Заслужена артистка України, доцент,
завідуюча кафедрою майстерності
актора та режисури драматичного
театру

СТЕЦЕНКО О.В.

«___» _____ 20__ р.

Харків, 2024

Зміст

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	
ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
1.1. Огляд літератури	7
1.2. Методологія дослідження.....	9
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	10
РОЗДІЛ 2. СІМЕЙНІ КОЛІЗІЇ, ЯК ОСНОВА ВИСТАВИ «МАЛЕНЬКІ	
ПОДРУЖНІ ЗЛОЧИНИ».....	12
2.1. Актуальність постановок вистави «Маленькі подружні злочини» Е.Е. Шмітта українськими режисерами.....	12
2.2. Актуальність постановок вистави «Маленькі подружні злочини Е.Е. Шмітта закордонними режисерами.....	23
2.3. Біографія Еріка-Емануеля Шмітта.....	30
2.4 Сімейні колізії, як основа проблематики подружнього життя.....	34
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	40
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ АКТОРСЬКОГО ПРОКТУ	
«МАЛЕНЬКІ ПОДРУЖНІ ЗЛОЧИНИ».....	42
3.1. Психологічий детектив, як жанрова приналежність вистави «Маленькі подружні злочини».....	41
3.2. Обґрунтування вибору п'єси та її аналіз.....	45

3.3. Виконавський аналіз вистави.....	50
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	52
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Актуальність: Сучасний світ характеризується високим рівнем соціальної динаміки, що призводить до трансформації традиційних інститутів, зокрема сім'ї. Одним із найактуальніших питань, що постають перед сучасними сім'ями, є проблема міжособистісних конфліктів. Ці конфлікти не лише впливають на внутрішню динаміку сім'ї, але й мають значні соціальні наслідки. Хоча суспільна актуальність проблеми подружніх конфліктів є беззаперечною, наукові знання про їхні причини та ефективні способи вирішення залишаються обмеженими. Якість шлюбу визначається не стільки зовнішніми факторами, як-от соціальні тенденції, скільки внутрішніми психологічними особливостями партнерів. Тому подальші дослідження в цій галузі є необхідними для розробки ефективних стратегій підтримки сімей. Ерік-Емманюель Шмітт – франко-бельгійський драматург, новеліст та романіст, який послідовно демонструє свою віру в трансформаційну силу літератури, виступаючи за її здатність підвищувати толерантність, інтелект і почуття подиву в суспільстві. Його твори служать середовищем для самоаналізу та діалогу, спонукаючи читачів сміливо та виважено протистояти складним темам. Його п'єса «Маленькі подружні злочини» розкриває образ подружжя як метафору для дослідження складних та багатогранних людських стосунків. Через протиставлення прагнення жінки до стабільності та бажання чоловіка до свободи, драматург демонструє динаміку міжособистісних взаємин, які розкривають актуальні питання психологічного аналізу відносин, шляхи подолання подружніх криз та пошук встановлення екологічних відносин, що є важливою складовою шлюбу.

Об'єкт дослідження: подружні стосунки на основі вистави «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта

Предмет дослідження: конфлікти в подружніх стосунках на основі вистави «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта

Мета: визначити причини конфліктів у подружніх відносинах на основі вистави «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта.

Завдання:

- Дослідити українські рецензії вистав «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта
- Дослідити закордонні рецензії вистав «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта
- Висвітлити особливості власної розробки проєкту на основі п'єси «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта.
- Висвітлити актуальні проблеми подружніх відносин
- Навчитися вирішувати конфлікти на основі прочитаної літератури та проведення «Конфліктологічного тренінгу», який напрушений на задовільнення обох сторін конфлікту.
- Дослідити та проаналізувати жанрову приналежність п'єси «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта
- Розкрити важливість розуміння поняття сімейного конфлікту та способи його вирішення.
- Встановити різницю між баченням закордонних та українських режисерів на цю п'єсу.
- Розкрити особливості творчого шляху відомого франко-бельгійського драматурга Еріка-Емануеля Шмітта.
- Дослідити подружні колізії п'єсу «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта, як об'єкт дослідження.

Методи дослідження. Визначившись з метою та завданнями, можна використати теоретичні методидослідження: аналіз, порівняння та узагальнення літературних даних; моделювання можливих чинників виникнення подружніх конфліктів на практиці.

Наукова новизна: Вперше зібрані та проаналізовані рецензії на роботи закордонних та українських постановок режисерами, розглянуто подружні стосунки, як об'єкт дослідження на основі п'єси «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта, розкрито актуальні проблеми сімейних колізій та шляхи їх вирішення.

Практичне значення: Практичні та теоретичні матеріали можуть застосовуватись у творчих роботах студентів та викладачів.

Апробація результатів дослідження відбулася в рамках:

- V-тій міжнародній Науково-Творчій конференції «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі» науково-практичній конференції (Харків) 18.05.2024.
- VIII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених, аспірантів та магістрантів «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір» (Київ) 07.11.2024.

Структура роботи:

Структура та обсяг дослідження: робота складається зі вступу, трьох розділів, одинадцяти підрозділів, списку використаної літератури. Загальний обсяг 61 с., з них основного тексту 49 с., список джерел складає 50 позиції.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Огляд літератури

Дослідження присвячено теоретичним, психологічним та практичним засадам кризи подружнього життя на основі вистави «Маленькі подружні злочини». Проведено систематичний аналіз наукової літератури, яку умовно поділено на чотири тематичні групи.

Першу групу складають публікації та праці, які присвячені дослідженню біографії відомого франко-бельгійського драматурга, романіста та новеліста Еріка-Емануеля Шмітта. Біографію відомого франко-бельгійського драматурга, романіста та новеліста Еріка-Емануеля Шмітта досліджували у своїх статтях такі автори, як Джей Джи у статті «Ерік-Емманюель Шмітт біографія та цікаві факти», Свиначенко Наталія у своїй статті «Ерік-Емманюель Шмітт. Біографія. Творчість.», Леонідівна Анастасія Герасимова у статті «Ерік-Емманюель Шмітт: «Мета літератури – зробити нас кращими, розумнішими, вільнішими, цікавішими, толерантнішими». Відомий франко-бельгійський письменник — про різницю між європейською та американською літературою, про табу на старість і смерть у сучасній культурі та про зв'язок із власними персонажами» та інші дослідження.

Зазначені вище матеріали лягли в основу проведення аналізу біографії відомого франко-бельгійського драматурга, романіста та новеліста Еріка-Емануеля Шмітта. Визначаючи які життєві фактори сприяли його творчості, філософського світогляду та визначили особливості своєрідного ставлення до своєї творчості.

Другу групу джерел складають дослідження, які розкривають проблеми кризи подружніх відносин, що є основною проблемою п'єси «Маленькі

подружні злочини». У своїх наукових роботах це питання досліджували: Дуткевич Т. В. «Конфліктологія з основами психології управління.», Пірен М. І. «Конфліктологія», А.М. Яцюк, В.В. Левковська « Причини виникнення сімейних конфліктів», Ірина Ушакова «Психологія сім'ї», Андрєєва Т. В. «Сімейна психологія», Ейдемільер Е. Добряков І. В., Микільська І. М. «Сімейний діагноз сімейна психотерапія: навч, посібник для лікарів і психологів».

Ці дослідження дали розкрити питання сімейних криз, дізнатися про причини криз, їх типи та профілактика, адже тема конфлікту лежить в основі нашого дослідження.

Третю групу джерел можна віднести до дослідження жанру психологічний детектив. Жанр детектив та його різновид, такий як психологічний детектив у своїх роботах докорінно переглядали Пальок М. І. "Детектив як жанр літератури, характерні ознаки жанру.», Рябець А. Р. «Вплив книжок детективного жанру на розвиток особистості», Скалицькі М. «Феномен детективу», «Український детектив 1920-х років: проблематика, жанрові та стильові риси» Мяковська Н. А, «Модифікації жіночого детективного роману, у творчості дороти сейерс та ірен роздобудько»,

Докорінний перегляд цього питання в працях авторів зазначених вище містилось достатньо інформації, щоб вивчити питання психологічного детективу та його особливості в літературі.

Четверта група джерел досліджує українські та закордонні рецензії на вистави за п'єсою Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини». В цій групі зібрані авторів, які безпосередньо аналізували вистави «Маленькі подружні злочини», брали інтерв'ю у артистів та режисерів, а також мали змогу отримати фітбек від драматурга щодо деяких вистав. Отже, це питання

розглядали в своїх працях: театральний експерт Ципіна А. «Життя – це справді зла штука...», Логвинова Н. «Від ненависті до любові - шлях коротший... чи навпаки?», Зубрицька Н. «Маленькі подружні злочини в театрі Леся Курбаса», Коляда Є. «Затишне сімейне пекло у виставі «Амнезія, або маленькі подружні злочини» та інші.

Це дало змогу сформувавши аналіз вистав українськими та закордонними режисерами про постановки та інтерпритації п'єси Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини». Це дало змогу сформувавши аналіз вистав українськими та закордонними режисерами про постановки та інтерпритації п'єси Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини»

В результаті проведеного наукового аналізу джерел було встановлено, що в роботах залишилось поза увагою питання розкриття теми кризи подружніх відносин на основі п'єси Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини» та особливості цієї теми на психологічному підґрунті, а також розкриття жанрової особливості цієї п'єси.

1.2. Методологія дослідження

Проведення наукового дослідження є неможливим без чітко визначеної методології. Як слушно зазначають науковці, незважаючи на індивідуальний характер кожного дослідження, існують універсальні принципи та підходи, що складають методологічну основу наукового пізнання. [1].

Для дослідження цієї роботи було використано загальнологічні та емпіричні методи дослідження. Почнемо з емпіричних методів дослідження, до якого належить метод спостереження. Спостереження в науковому дослідженні є базовим методом збору даних, що передбачає цілеспрямоване і систематичне фіксування ознак, властивостей та проявів досліджуваного об'єкта або процесу. [1.c24]. Цей метод використовується у підрозділі 2.1. «Актуальність постановок

вистави «Маленькі подружні злочини Е.Е. Шмітта українськими режисерами» та 2.2. «Актуальність постановок вистави «Маленькі подружні злочини Е.Е. Шмітта закордонними режисерами» для збору інформації та процесу перегляду вистав з метою виявлення особливостей постановки п'єси Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини».

Наступним методом дослідження є метод опису. Метод опису в цій роботі описується в підрозділі 2.3. «Біографія Еріка-Емануеля Шмітта», 2.4. «Сімейні колізії, як основа проблематики подружнього життя.» та підрозділі 3.1. «Психологічний детектив, як жанрова приналежність вистави «Маленькі подружні злочини»». В підрозділі 2.3. було зібрано первинний аналіз біографії Еріка-Емануеля Шмітта, у підрозділі 2.4. було зібрано дані про сімейні колізії та їх характеристика. Метод опису у підрозділі 3.1., де розповідається про особливості психологічного детективу.

В цій роботі також присутній метод порівняння, який використовується в підрозділі 2.1. та 2.2., було розглянуто відмінності інтерпретацій вистави «Маленькі подружні злочини» українськими та закордонними режисерами та акторами.

У підрозділі 3.1. було використано також метод класифікації, що дав нам інформацію про впорядкування жанру психологічний детектив. Метод аналізу був використан у підрозділі 2.1., 2.2. при вивченні особливості вистав на основі теми конфлікту подружніх відносин.

Метод узагальнення обов'язково присутній в нашій роботі, він прослідковується у висновках цієї роботи.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі було зібрано та систематизовано джерельну базу, що лягла в основу написання даної роботи. Було виділено на 4 групи, де кожна

група описує автора та його дослідження в рамках заданої теми. В результаті проведеного наукового аналізу джерел було встановлено, що в роботах залишилось поза увагою питання розкриття теми кризи подружніх відносин на основі п'єси Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини» та особливості цієї теми на психологічному підґрунті, а також розкриття жанрової особливості цієї п'єси.

Для дослідження було виокремлено методи загальнологічні та емпіричні. Методом спостереження для збору інформації та процесу перегляду вистав з метою виявлення особливостей постановки п'єси Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини». Метод опису в цій роботі в підрозділі 2.3. було зібрано первинний аналіз біографії Еріка-Емануеля Шмітта, у підрозділі 2.4. було зібрано дані про сімейні колізії та їх характеристика. Метод опису у підрозділі 3.1., де розповідається про особливості психологічного детективу. метод порівняння, який використовується в підрозділі 2.1. та 2.2., було розглянуто відмінності інтерпретацій вистави «Маленькі подружні злочини» українськими та закордонними режисерами та акторами. У підрозділі 3.1. було використано також метод класифікації, що дав нам інформацію про впорядкування жанру психологічний детектив. Метод узагальнення використан у висновках цієї роботи.

РОЗДІЛ 2. АКТУАЛЬНІСТЬ ПОСТАНОВОК ВИСТАВИ «МАЛЕНЬКІ ПОДРУЖНІ ЗЛОЧИНИ Е.Е. ШМІТТА

2.1. Актуальність постановок вистави «Маленькі подружні злочини Е.Е. Шмітта українськими режисерами

Кожен день людство стикається з психологічними проблемами, які досліджуються в драматургії за жанром психологічний детектив, сплітаючи заплутані головоломки та загадки, які служать метафорами для багатогранної природи людського розуму, щовідгукується на сценах українського театру, Центральними в цьому жанрі є визначальні риси персонажів, які часто характеризуються їхнім аналітичним розумом, моральною неоднозначністю та невпинним прагненням до правди, які не тільки рухають сюжет вперед, але й дозволяють глядачам глибоко зануритися в загадку, що розкривається. В театрах України актуальність психологічно-детективного жанру відображає суспільні проблеми та сприяє інноваційним технікам виконання, Ця драматургія часто спонукає аудиторію до інтелектуальних роздумів, спонукаючи розплутувати таємниці. В українському театрі ця складність особливо виражена, оскільки він забезпечує платформу для дослідження людської психіки.

Яскравим прикладом психологічного детективу на сценах українського театру є постановки режисерами п'єси Е.Е. Шмітт «Маленькі подружні злочини», які зацікавлюють велику кількість глядачів, розкриваючи актуальні проблеми сімейного конфлікту. П'єса "Маленькі подружні злочини" була написана у 2003 році. Прем'єру вистави глядачі побачили 12 вересня 2004 року на сцені Театру Едуарда VII у Парижі. Цей твір Еріка-Еммануеля Шмітта із самого початку створює унікальну кризову ситуацію, яка дозволяє романтичним відносинам заново переосмислити себе. Постановки п'єси «Маленькі подружні злочини» можна побачити в таких містах України, як Київ, Львів, Харків, Дніпро.

На сцені Харківського академічно драматичного театру в 2010 році було представлено цю п'єсу режисером Сергієм Бережко, художнє оформлення та костюми – засл. діяч мистецтв України Т. Медвідь. Вистава йшла на малій сцені театру, що дало глядачу відчуття атмосфери інтимності, повного занурення у сюжет та відчуття себе учасником подій. Головні ролі цієї вистави виконують заслужена артистка України Тетяна Грінік - роль Лізи та заслужений артист України Сергій Бережко - роль Жіль. [2].

З самого початку вистави глядач занурюється в атмосферу сімейного побуту подружньої пари, яка вже 15 років у шлюбі, в якому Ліза та Жіль втратили колишню пристрасть один до одного, через що намагаються віднайти спосіб, як врятувати їх кохання. Актори демонструють на сцені історію про кохання, втрату і самотність, яка живе у їх серцях. [4].

Вистава наповнена детективними, комедійними та драматичними елементами, саме тому режисер обирає трагікомедію за жанр цієї вистави. Акторська гра виконавців виткана тонкими матеріями та пронизана багатогранними почуттями та розпачем. Стримані жести Сергія Бережко та проникливі погляди Тетяни Грінік передають глибину переживань героїв, змушуючи глядачів співпереживати разом з ними. [3]. Актори показують, що кохання можна зіграти не тільки палкими поцілунками, а й тонкою грою поглядів і дотиків. Вони вражали глядача своїми ігровими прийомами, швидкою зміною настроїв та інтригою, де глядач намагався зрозуміти де правда та брехня. Виконавці певною мірою долають закони жанру глибиною почуттів і стриманістю зовнішньої форми. Сергій Бережко в цій виставі виступає в двох іпостасях, як актор та режисер. Жіль-Бережко дотримується аскетичного стилю, віддаючи перевагу лаконічності і стриманості. [3]. Замість експериментальних авангардних прийомів Сергій Бережко вирішив зосередитися на детальному опрацюванні діалогів та візуальної композиції. Режисеру вдалося знайти

оригінальне рішення для постановки цієї складної п'єси, додавши до неї власне бачення і переосмисливши деякі аспекти авторського тексту. Режисеру вдалося знайти баланс між реалістичними побутовими деталями і вишуканою мелодраматичністю, створивши на сцені незабутню атмосферу. [3]. Ця вистава – історія про те, що людину треба любити такою, яка вона є. Ми всі мріємо про те, щоб наш партнер став ідеальним відображенням наших бажань і очікувань. Однак, як показує практика, спроби перевиховати чоловіка чи партнера можуть обернутися справжньою катастрофою і призвести до конфліктів, бо кожен з нас має свої погляди на життя та звички. Замість того щоб намагатися перевиховувати чоловіка, головній героїні варто було зосередитися на тому, що їх об'єднує, на тих моментах, які роблять їх стосунки міцними і унікальними. [6]. Проте, якщо Ліза вже вирішила міняти свого чоловіка, щоб він став більш уважним або турботливим, їй варто було проявити до нього терпіння і розуміння. Іноді просто необхідно дати йому час, щоб він сам прийшов до потрібних висновків. Нагадувати йому про свої почуття, але намагайтеся не тиснути на нього. Підтримка та розуміння можуть стати тими важливими факторами, які допомогли б її партнеру усвідомити необхідність змін. Відкрите спілкування створює атмосферу довіри та розуміння, дозволяючи партнерам відверто висловлювати свої думки та почуття. Коли партнери ведуть прозорі дискусії, вони, швидше за все, вирішуватимуть конфлікти мирним шляхом і запобігатимуть непорозумінням. Крім того, активне слухання демонструє повагу до точок зору один одного, підтверджуючи їхні почуття та думки. Ця практика не тільки зміцнює емоційні зв'язки, але й покращує загальну динаміку відносин. [6]. Регулярні перевірки однаково важливі для підтримки здорового потоку спілкування. Витративши час на оцінку емоційного стану та задоволеності стосунками одне одного, пари можуть вирішити потенційні проблеми до того, як вони загостряться. Такий проактивний підхід створює близькість, оскільки партнери відчувають, що їх цінують і мають пріоритет. По

суті, ефективне спілкування має важливе значення для створення комфортного середовища, де обидва партнери можуть процвітати, сприяючи глибшому зв'язку та забезпечуючи процвітання стосунків. [6].

Хоча ефективне спілкування має вирішальне значення, різні потреби в комфорті можуть створити значні проблеми у відносинах. Партнери можуть мати різні уподобання щодо спілкування, що може призвести до напруги та непорозумінь. Наприклад, якщо один партнер процвітає в соціальних ситуаціях, а інший віддає перевагу самотності, дисбаланс може породити почуття зневаги або розчарування. Крім того, протилежні уявлення про особистий простір можуть ускладнити динаміку стосунків. Один партнер може жадати близькості, тоді як інший може вимагати більшої незалежності, що призводить до плутанини та невдоволення. [6]. Навігація цими різними рівнями комфорту часто вимагає компромісу, що може бути складним завданням. Боротьба за пошук спільної мови може призвести до образи або емоційної дистанції, якщо до неї не ставитися обережно. Зрештою, незважаючи на те, що мета створення комфортного середовища викликає подив, визнання та вирішення різноманітних потреб комфорту обох партнерів є важливим для запобігання конфлікту та підтримки гармонійних стосунків. Незважаючи на переваги створення комфортного середовища, надмірний акцент на комфорті може ненавмисно призвести до застою у стосунках. Віддавання пріоритету комфорту може призвести до самовдоволення, коли партнери уникають необхідного зростання та змін. Наприклад, якщо пара постійно уникає важких розмов заради підтримки комфортної атмосфери, вони можуть втратити можливості для зростання та вдосконалення. [6]. Таке уникання може перешкодити особистому розвитку і зрештою придушити потенціал стосунків. Надто комфортне середовище може перешкодити партнерам протистояти викликам, які вимагають адаптації та компромісу. Для пар важливо знайти баланс між

комфортом і готовністю брати участь у складних дискусіях, коли це необхідно. Без цієї рівноваги стосунки можуть стати застійними, підриваючи саму гармонію, яку партнери прагнуть створити. Таким чином, хоча комфорт є важливим, надмірна зосередженість на ньому може перешкодити динамічному характеру здорових стосунків. [6].

Визначення пріоритетів у проведенні спільного часу є важливим аспектом створення комфортного середовища у стосунках. Цілеспрямоване проведення часу один з одним зміцнює емоційні зв'язки та поглиблює близькість. Коли подружжя беруть участь у спільному досвіді, вони створюють тривалі спогади, які їх зближують. Будь то звичайний кіновечір вдома чи авантюрна прогулянка, ці моменти сприяють міцнішому почуттю партнерства та приналежності. Планування регулярних вечірніх побачень або заходів стає проактивною стратегією збереження зосередженості на стосунках серед життєвих перешкод. [6]. У сучасному стрімкому світі парам дуже легко втратити з уваги важливість збереження зв'язку. Виділяючи час один для одного, партнери можуть підтвердити свою відданість один одному та виховати почуття близькості. Якісно проведений час не тільки покращує загальний досвід стосунків, але й служить нагадуванням про те, що обох партнерів цінують і плекають. Таким чином, пріоритетність спільних моментів є ключовою стратегією для створення комфортних і гармонійних стосунків. [6].

Виконуючи своє надзавдання ролі, актриса іде від чітко побудованого внутрішнього монологу, що диктує їй зовнішні засоби виразності для передачі свого емоційного стану. Актриса веде свою роль за принципом швидкої зміни настроїв. Актриса серйозно і зосереджено веде напружені драматичні діалоги: говорить без надмірного підкреслення і розфарбування слів, уникаючи афектації, вважає за краще точність думки. В деяких сценах актриса зворушлива, але без слізливості, розмовляє з партнером і глядачем мовою

жестів, відкидаючи непотрібні слова. І тут яскраво висвітлюється така грань таланту актриси, як пластична виразність: красива постава, промовисті рухи рук, чуттєвість дотиків, які говорять більше, ніж слова. Тетяна Грінік демонструє високу акторську майстерність, відмовившись від банального маніпулювання почуттями глядачів. Вона створює складний і неоднозначний образ Лізи, не ідеалізуючи і не засуджуючи свою героїню. [4].

Львівський академічний театр імені Леся Курбаса 18 червня 2008 року також мав прем'єру вистави “Маленькі подружні злочини” за п'єсою Е.Е. Шмітта, яка до речі досі є в репертуарі театру, де режисером-постановником є Володимир Кучинський, в головних ролях Тетяна Каспрук, Андрій Водичев, Микола Береза, Наталія Рибка-Пархоменко, Андрій Козак, Тамара Ґорґішелі. [9].

Вистава зацікавлювала глядачів своєю детективністю, інтригою, напруженим сюжетом, та відкритим фіналом, що вимагає від глядачів продовження. Майже тригодинний діалог змушує забути про все поза камерним приміщенням Львівського театру. [5].

Ця вистава – глибоке дослідження людської психіки. Починаючи з локального сімейного конфлікту, п'єса поступово розширює свій масштаб, торкаючись універсальної проблеми виснаження почуттів. Режисер Володимир Кучинський вдало підкреслив цей контраст за допомогою двох пар акторів. Молоді, палкі герої – Ліза (Наталка Пархоменко) і Жіль (Андрій Козак) – втілюють силу життя і пристрасті, тоді як старші персонажі (Тетяна Каспрук та Андрій Водичев) , незважаючи на ніжність, випромінюють певне вигорання. Цей контраст робить постановку особливо зворушливою. [7].

Спочатку п'єса розгортається у формі легкої комедії, але з часом жартівливий тон поступається місцем глибокій драмі. Цікаво спостерігати за

акторською грою кожного виконавця. Наприклад, образ Лізи, яку грає Наталія перевтілюється дуже кардинально, має дуже виразну міміку, яка весь час змінюється. Ліза, яку виконує Наталія вишукана, елегантна, проте майстерно намагається виплести павутину брехні, в якій хоче втримати свого чоловіка. Вона - Пігмаліон, який прагне створити собі ідеального чоловіка, який буде відповідати її мріям, забуваючи, що треба любити людину такою, яка вона є, не робити її “зручною” тільки для себе. Саме у другому акті пари змінюються, на зміну молодим приходять старші. Саме в цьому акті Ліза зізнається Жілю у своїх ревнощах та страхах. Тут Ліза не бунтує і не виявляє емоцій, вона просто констатує, що її почуття згасли. [8].

Прагнення перевиховати партнера – це не тільки марно, але й руйнує основу довіри та взаєморозуміння партнерів. Кожна людина унікальна, і саме це робить її особливою. Прийняття партнера таким, який він є, – це шлях до справжнього щастя. [8]. Головна героїня також розкриває важливу проблему страху втрати партнера. Боятися втратити кохану людину – це природно як для жінок, так і для чоловіків. Цей страх настільки глибокий, що часто ховається за масками інших почуттів, ускладнюючи відверті розмови з партнером. [8]. Шукаючи відповіді на питання чому з’являється страх втрати партнера, можна виділити основні причини. Перша причина це парадокс стосунків: саме в конфліктах ми найяскравіше відчуваємо свою залежність від іншої людини. Коли нас охоплюють незрозумілі емоції, ми інстинктивно шукаємо на кого їх виплеснути, і часто обираємо найближчу людину. Іронія в тому, що за цим бажанням зірватися на партнера може ховатися страх його втратити. Наступна причина замовчування, яке працює як захисний механізм, який ми використовуємо, коли боїмося зіткнутися зі своїми емоціями. Занурення у роботу або турботу про інших дозволяє нам відволіктися від внутрішніх конфліктів. [10]. Однак, ця стратегія може призвести до емоційного вигорання і

віддалення від партнера. Третя причина постійна тривожність, вона спотворює реальність, перетворюючи звичайні ситуації на загрозливі. Підвищена чутливість до критики, страх відторгнення і постійна готовність до оборони – ось супутники постійної тривоги, що спричиняє страх втрати партнера. Остання причина - ревності, які знищують довіру, розуміння і кохання. Ми перетворюємося на жертв власних страхів, забуваючи про те, що кожна людина має право на особистий простір. Страх втратити кохану людину може бути паралізуючим, часто змушуючи людей відчувати серйозну тривогу у стосунках. Ця тривога проявляється як постійні сумніви та занепокоєння, що впливає не лише на психічне здоров'я людини, але й на динаміку стосунків. Такі почуття можуть виникати через минулий досвід, невпевненість або вроджений страх бути покинутим. [10]. Розуміння тривоги у відносинах є першим кроком до її подолання. Покращуючи комунікацію та впроваджуючи ефективні стратегії, люди можуть пом'якшити свої страхи та створити здорові відносини. Розуміння тривоги у стосунках має вирішальне значення для тих, хто бореться з постійним страхом втратити кохану людину. Тривога у стосунках стосується постійних сумнівів, страхів або тривог, які можуть мучити людину в романтичних або близьких стосунках. Цей стан часто проявляється як потреба в постійному заспокоєнні або схильність ігнорувати власні потреби та почуття заради відносин. Коли люди дуже сумують за кимось, це може спровокувати каскад емоцій, що призведе до загострення почуття нервозності, занепокоєння та навіть паніки. Це емоційне хвилювання може бути виснажливим і згубним, що призводить до значного страждання, яке заважає психічному здоров'ю та благополуччю. [10]. Тривога у стосунках — поширене явище, яке може вплинути на будь-кого, незалежно від його походження чи досвіду. Це може приймати різні форми, наприклад, безперервне сумнівання у відданості партнера, надмірне обмірковування будь-якої взаємодії або почуття невпевненості щодо своєї гідності кохання. Розпізнаючи ознаки та розуміючи

коріння тривоги у стосунках, люди можуть почати боротися з цими страхами та працювати над покращенням динаміки стосунків. Спілкування відіграє ключову роль у полегшенні страхів, пов'язаних із тривогою у стосунках. Ефективне спілкування полягає не лише в обміні словами; мова йде про виховання розуміння та співпереживання між партнерами. Коли обидві особи ведуть відкритий діалог, вони можуть краще зрозуміти потреби, бажання, страхи та межі одне одного. Цей процес покращує розуміння та створює безпечний простір, де обидва партнери відчують себе комфортно, висловлюючи свою вразливість. [10]. Відкрито обговорюючи страхи, партнери можуть працювати разом, щоб вирішити непорозуміння та зміцнити довіру. Побудова стосунків за допомогою ефективних методів спілкування може значно змінити взаємодію, дозволяючи стосункам процвітати. Наприклад, використання навичок активного слухання, коли один партнер щиро слухає та реагує на проблеми іншого, може сприяти глибшому зв'язку. Це, у свою чергу, може зменшити почуття тривоги та незахищеності, оскільки обидва партнери відчують себе підтвердженими та почутими. Завдяки послідовному та чесному спілкуванню пари можуть усунути бар'єри, які створює тривога, замінивши їх розумінням і взаємною підтримкою, що важливо для здорових стосунків. [15].

Щоб ефективно подолати тривогу у відносинах, люди можуть використовувати різні стратегії, спрямовані на негативні моделі мислення та сприяють емоційній стійкості. Техніки когнітивно-поведінкової терапії (КПТ) особливо корисні для виявлення тригерів і вирішення основних страхів, пов'язаних із тривогою у відносинах. Однією з ефективних стратегій є помічати і називати свій досвід, що передбачає визнання почуття тривоги без осуду. Ця практика може допомогти людям підтвердити свої важкі емоції, роблячи їх менш переборними. Крім того, важливо відокремлювати факти від страхів; люди повинні навчитися розрізняти раціональні занепокоєння та ірраціональні

страхи, які походять від минулого досвіду чи невпевненості. Інші стратегії включають практику усвідомленості та технік заземлення, які допомагають людям залишатися присутніми та зменшити гнітючі думки про втрату коханої людини. Заняття самообслуговуванням, які зміцнюють психічне здоров'я, наприклад ведення щоденника, медитація або терапія, також можуть принести значне полегшення. Впроваджуючи ці стратегії, люди можуть поступово знижувати рівень тривоги, розвивати більш здорові моделі мислення та, зрештою, покращувати свої стосунки. Подолання тривоги у стосунках – це подорож, але за допомогою правильних інструментів і підтримки це може привести до глибших зв'язків і більш насиченого емоційного життя [10].

Підсумовуючи, паралізуючий страх втрати коханої людини може призвести до тривоги у стосунках, що впливає як на психічне здоров'я, так і на міжособистісні відносини. Розуміючи природу цієї тривоги, люди можуть почати протистояти своїм страхам. Не можна недооцінювати роль ефективної комунікації, оскільки вона закладає основу для взаєморозуміння та довіри між партнерами. Крім того, використання різноманітних стратегій, особливо тих, що базуються на когнітивних поведінкових техніках, може значно допомогти в подоланні цих тривог. Зрештою, безпосередньо вирішуючи проблему тривоги у стосунках, люди можуть працювати над створенням більш безпечного та повноцінного емоційного стану у своїх стосунках. [11].

Унікальний стиль Шмітта поєднує в собі захоплюючі сюжети, виразних персонажів та глибокі роздуми про життя, що робить його твори особливими. Щоб розкрити всю глибину авторського задуму, Київський Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка запросив до співпраці Кшиштофа Зануссі – режисера, чиї фільми завжди вирізняються особливим поглядом на світ та вмінням знаходити гармонію в хаосі буття. Його здатність передати складність людських взаємин та віднайти несподіване в звичних речах завжди

обіцяє глядачам незабутній театральний досвід. В головних ролях вистави є зірки Національного театру імені І.Франка Ірина Дорошенко та Олексій Богданович. Прем'єра вистави відбулась 13 червня 2007року. [11]. Кшиштоф Зануссі запросив акторів театру ім. Франка до свого замиського палацу, де вони мали унікальну можливість працювати над виставою в атмосфері спокою та творчої концентрації. Завдяки ідеальним умовам, створеним режисером, робота над виставою рухалася з неймовірною швидкістю. Акторам вдалося за два тижні не лише поставити виставу, а й провести її перший показ. Це доводить, що за умови повної відданості роботі, навіть найскладніші завдання можна виконати в стислі терміни. Спочатку в ролі головних героїв вистави "Маленькі подружні злочини" мали з'явитися Наталя Сумська та Анатолій Хостікоєв, проте у актора були зйомки в Італії, тому в головних ролях стали Ірини Дорошенко та Олексія Богданович. Незважаючи на зміну акторського складу, Кшиштоф Зануссі залишився повністю задоволений грою Ірини Дорошенко та Олексія Богдановича, які блискуче впоралися з поставленими завданнями. [12].

Вистава нагадує ланцюг перетворень, розкриття, підступів, брехні. Ця вистава і психологічний детектив і сімейна драма, де самі слідчі і є злочинцями. Режисер у цій виставі віддає перевагу спостереженню за акторами, уникаючи прямого втручання в їхню роботу, надаючи їм можливість імпровізувати та експериментувати. Режисер прагнув контрасту між емоційністю, властивою українському театру, та більш стриманою манерою, характерною для його власної творчості. [13]. Актори у цій виставі грають своїх персонажів більш внутрішньо, приділяючи увагу не стільки яскравим емоційним проявам, скільки тонким нюансам характеру, їм притаманне зосередження на внутрішніх переживаннях своїх героїв, намагання передати глядачеві їхні думки та почуття, використовують непряму комунікацію між персонажами, коли їхні почуття передаються через жести, погляди або паузи. Персонаж Лізи, яку грає Ірина

усвідомлює свою незацікавість у собі свого партнера, з яким живе 15 років подружнього життя. Це є актуальною проблема серед жінок, які прагнуть повернути інтерес свого партнера, який був на початку їх шлюбу. Навіть найсильніші почуття згасають, коли зникає взаємний інтерес. Без іскри любові стосунки приречені, адже відсутність постійного оновлення емоцій в стосунках призводить до їхнього завершення. Щоб зберегти стосунки, необхідно вміти вчасно розпізнати перші ознаки охолодження почуттів та вжити відповідних заходів. Щоб будувати міцні та здорові стосунки, необхідно бути чесним як перед собою, так і перед партнером. Якщо ви відчуваєте, що щось не так, не бійтеся говорити про це відкрито. Якщо ж всі спроби налагодити контакт виявляються марними, не варто зациклюватися на невдачі. Життя триває, і на вашому шляху обов'язково з'явиться людина, яка гідно оцінить вас. [14]. Проте, наші герої знайшли в собі силу поговорити, проаналізувати та пробачити один одного заради спільного майбутнього у щасливому шлюбі.

Глядач до останнього сподівається дізнатися секрет порятунку виснажених почуттів, а відповідь така- щастя у стосунках – це результат постійної роботи над собою та самоаналізу. [8].

2.2. Актуальність постановок вистави «Маленькі подружні злочини Е.Е. Шмітта закордонними режисерами

Головним у драматургії «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емануеля Шмітта є реабілітація загальнолюдських морально-етичних цінностей. У п'єсі Шмітта тема болю в міжособистісних стосунках розкривається через призму спроб пізнати свого партнера. Автор демонструє, як прагнення розгадати загадку іншої людини може призвести як до деструктивних наслідків, так і до розуміння невизначеності як невід'ємної частини людських відносин. [16]. У контексті міжособистісних стосунків часто спостерігається динаміка, за якої один з партнерів несвідомо приписує іншому відповідальність за всі негативні

емоції та конфлікти. Людям може подобатись розуміння, що його партнер повністю керується їм, проте насправді ми самі стаємо власністю. Багато шлюбів базуються не на позитивних емоціях, таких як любов і радість, а на негативних, як страх втрати та почуття обов'язку. Партнери тримаються один одного здебільшого тому, що не уявляють собі життя окремо, навіть якщо воно не приносить їм задоволення. [17].

П'єса "Амнезія, або маленькі подружні злочини" не сходить зі сцен найвідоміших театрів світу. [18]. Ця історія про кохання, зраду та прощення знаходить відгук у серцях глядачів різних країн. «Маленькі подружні злочини» — друга п'єса Шмітта, поставлена на сцені Національного театру в Белграді. У виставі «Маленькі подружні злочини», яка з моменту прем'єри була поставлена 178 разів у цьому театрі, Шмітт ставить у центр уваги сучасних чоловіка та жінку – Жіля та Лізу, розкриваючи суміш елементів їхніх емоційних та фізичних відносин. [19]. Двоє героїв, занурені в банальність повсякденного життя, зіткнувшись із власним крахом давно померлих пристрастей, мучать і знущаються один над одним - в ім'я кохання. З іншого боку, це виглядає зворушливо, як вони відчайдушно прагнуть тієї самої любові. У цій чудовій інсценізації шлюбу викриваються всі найгірші сторони подружнього життя: ревності, лицемірство, егоїзм, виснаженість і нерозсудливість. Проте автор ставить під сумнів жанрову приналежність своєї п'єси, оскільки вона не вкладається в класичні рамки комедії, ні трагедії. Шмітт дивиться на повсякденну людську поведінку і ніби запитує: це подружнє життя чи пекло психологічної жорстокості. [20]. Режисер цієї вистави Мілош Обренович, головні ролі грають Нела Михайлович - роль Лізи, Борис Пінгович – роль Жіля, до речі його талант тримати публіку на краю крісла тут досяг нових висот. Шарлотта Ремплінг у ролі Лізи неймовірно чарівна та безпрецедентно жорстока, а гра Жіля є майстерною інтерпретацією того, хто був близьким, але не

щасливим. Реалізм, який вражає: актори перетворюються на своїх персонажів, ведучи свою сюжетну лінію дуже детально. Гра акторів захоплює з першої до останньої хвилини, створюючи атмосферу інтриги протягом усього спектаклю. Ця вистава буквально переповнена несподіванками, акторам вдалося створити такий динамічний дует, що глядач переживає спектр емоцій від сміху до печалі. Шарлотта Ремплінг у ролі Лізи яскраво демонструє до чого можуть призвести ревності одного з партнерів. Саме розуміння незацікавленості в собі та ревності, спровокували головну героїню на злочин – вдарити свого чоловіка. 4 Ревності в шлюбі – це явище, яке досліджується протягом багатьох років. Від часів Декарта, який розглядав ревності як страх втрати, до наших днів це поняття набуває все нових тлумачень. Можна виділити три основні типи ревностей, кожен з яких має свої корені. Перший, найпоширеніший, – бажання монополізувати об'єкт своєї пристрасності. Другий – страх бути обманутим. А третій, хоча й менш поширений, – прагнення покарати "винного" партнера, що впливає зі суміші страху, злості та осуду. [21]. Саме цей комплекс почуттів проживає головний персонаж вистави – Ліза. Бажання утримати партнера будь-якою ціною часто призводить до його втрати. Контролююча поведінка, викликана ревностями, створює в стосунках атмосферу недовіри і страху. Це, в свою чергу, відштовхує партнера і руйнує довіру, що й сталося в подружньому житті Лізи та Жіля. Ревності можуть перетворитися на руйнівну силу, що провокує спалахи агресії та насильства. У найважчих випадках, коли людина втрачає контроль над собою, ревності можуть призвести до скоєння тяжких злочинів, у випадку Лізи та Жіля – удару по полові Жілю, що призвело до амнезії головного героя. Прийняття ревностей – це перший крок до її подолання. Треба навчитися відчувати цю емоцію, не засуджуючи себе за неї. Ревності схожі на інші сильні емоції, такі як гнів або смуток. Вони можуть здаватися нескінченними, але з часом їхня інтенсивність зменшується. Ревності часто відображають наші найглибші цінності та уявлення про ідеальні стосунки,

проте, розуміючи причини ревнощів, ми можемо краще зрозуміти себе і свої потреби. [22].

В Парижі в театрі Rive Gauche 29 вересня 2016 року було представлено виставу "Маленькі подружні злочини" Еріка-Еммануеля Шмітта, режисером якої є Жак-Люк Моро, в головних ролях Фанні Коттенсон і Сем Карманн. Актори Бернар Жіродо та Шарлотта Ремплінг уже ставили її понад десять років тому в театрі Едуарда VII. Перероблена в театрі «Rive Gauche» і поставлена за Бернаром Мюратором Жаном-Люком Моро, п'єса у виконанні Сема Карманна та Фанні Коттенсон не втратила своєї сили. Трагікомедія, ідеально організована цілісним сюжетом і продуманими діалогами. Театр Rive Gauche, відомий своїми яскравими культурними пропозиціями, є ідеальним місцем для цього дослідження інтимних людських зв'язків. [23].

Режисер Жан-Люк Моро, працюючи з двома талановитими акторами, зміг знайти ритми, моменти коливань, прискорення, завдяки яким вистава пролітає дуже швидко. Фанні Коттенсон і Сем Карманн з самого початку створюють навколо себе атмосферу інтриги. Два досвідчених актори демонструють високий рівень професіоналізму, віртуозно інтерпретуючи багатий на ідеї та емоції текст відомого в Україні драматурга. Завдяки їхній майстерності, складні концептуальні аспекти вистави стають доступними для широкої аудиторії, викликаючи емоційний відгук та зацікавленість. [24]. Актори ведуть свою сюжетну лінію, перетворюючи сценічну дію на естетичне та інтелектуальне задоволення. Вистава є прикладом вдалого синтезу драматичного мистецтва та філософських роздумів про природу щастя. Вистава є прикладом злагодженої роботи творчої групи. Завдяки вдалому підбору акторського складу, режисерському таланту та якісному сценарію, вистава виглядає завершеним та гармонійним твором мистецтва. Актори Фанні Коттенсон та Сем Карманн створюють на сцені яскраві та переконливі образи, що сприяє зануренню

глядача у світ вистави. Фанні Коттенсон з її різким голосом, сонячною красою та ніжністю, виконуючи роль Лізи одночасно м'яка та загадкова. Особливої уваги заслуговує гра Сема Карманна, який з надзвичайною майстерністю втілює образ складного та суперечливого персонажа. Актор вдало передає амбівалентність свого героя, поєднуючи в ньому риси праведності та зла. Завдяки тонкій психологічній роботі, Карманн створює багатогарний образ, який викликає у глядача складний спектр емоцій. [24].

Ця вистава є захоплюючим дослідженням складнощів і абсурдів, властивих сучасним стосункам. Завдяки розумним діалогам і захоплюючій розповіді п'єса майстерно перетворює сценічну дію як на естетичне, так і на інтелектуальне задоволення, запрошуючи глядачів поміркувати про нюанси кохання, зради та часто невисловлену напругу. Інтимна обстановка дозволяє крупним планом побачити емоційні пейзажі героїв, дозволяючи глядачам глибоко зануритися в їхню боротьбу та перемоги. У серці «Маленьких подружніх злочинів» лежить склад чудово намальованих персонажів, кожен з яких бореться зі своїми власними труднощами відносин. [24]. Автор використовує образ подружжя як метафору для дослідження складних та багатогранних людських стосунків. Через протиставлення прагнення жінки до стабільності та бажання чоловіка до свободи, автор демонструє динаміку міжособистісних взаємин. Образ "конструювання, деконструкції та реконструкції" підкреслює постійну зміну та розвиток стосунків, їхню залежність від взаємодії партнерів. Вистава розкриває тему кризи у відносинах, щоб краще зрозуміти як екологічно подолати її, треба розібратися про причину виникнення. [23]. Стосунки у шлюбі — це система спільного досвіду, емоцій і зв'язків. [25]. Однак жодні відносини не застраховані від криз. Розуміння природи цих криз, факторів, які їм сприяють, і шляхів розв'язання має важливе значення для розвитку здорових і стійких стосунків. Кризи стосунків можуть

проявлятися в різних формах. Вони можуть виникати внаслідок зовнішнього тиску, такого як фінансова напруга, втрата роботи чи проблеми зі здоров'ям, або вони можуть виникати через внутрішні конфлікти, зокрема неправильне спілкування, невиправдані очікування чи емоційний розрив зв'язку, як сталося у головних героїв вистави «Маленькі подружні злочини». Часом ці кризи можуть бути раптовими та непередбаченими, тоді як іноді вони можуть розвиватися поступово, у міру загострення та зростання глибинних проблем. У подружжя Лізи та Жіля прослідковується одним із найпоширеніших типів криз комунікаційний розрив. У стосунках ефективне спілкування є головним для розуміння та близькості подружжя. Коли партнери не вміють висловлювати свої почуття, активно слухати або неправильно розуміють наміри один одного, образа може наростати з часом та перерости у розірвання відносин. Але наші головні герої вирішують боротися за своє кохання, тому знаходять шлях до вирішення кризи – обговорення проблеми та пробачення один одному. [26].

В Парижі, в репертуарі театру «Du Cyslore», також присутня вистава за драматургією Е.Е. Шмітта “Маленькі подружні злочини”, режисером вистави є Крістоф Лемулан, в головних ролях Лор Муньє та Семюель Деку.

Вистава виконує терапевтичну функцію, дозволяючи глядачеві ідентифікувати себе з персонажами та пережити подібні емоції. Через призму драматичних подій, режисер піднімає питання про значення комунікації, довіри та взаєморозуміння у міжособистісних стосунках. Мистецтво слова акторів стає інструментом дослідження внутрішнього світу людини, дозволяючи глядачеві усвідомити власні почуття та потреби. [27]. Вистава “Маленькі подружні злочини” піддає критиці ідеалізований образ шлюбу, розкриваючи його внутрішні конфлікти та суперечності. Актори ніби досліджують вплив соціальних стереотипів та очікувань на розвиток подружніх стосунків, демонструючи, як з часом пристрасть згасає, а на її місце приходять рутини та

повсякденні проблеми. Через історію Лізи та Жиля режисер ставить питання про те, чи можливе збереження інтимності та пристрасті в довготривалих шлюбах, а також про роль комунікації та взаєморозуміння у подоланні кризових ситуацій. [27]. Багато факторів сприяють довговічності шлюбів, охоплюючи як індивідуальні, так і стосункові елементи. Спілкування відіграє ключову роль; манера спілкування партнерів може істотно вплинути на довговічність їхнього союзу. Наприклад, якщо один партнер часто показує зневажливі жести, такі як заковчування очей, а інший регулярно допускає зневажливу поведінку, це може підірвати основу стосунків [27]. Крім того, інші фактори, такі як спільні цінності, фінансова стабільність і емоційна підтримка, є вирішальними для підтримки подружніх уз. Розуміння цих факторів може дати парам можливість зміцнити стосунки та сприяти довготривалим шлюбом.

Культурні відмінності справляють глибокий вплив на тривалість шлюбів, оскільки різноманітні традиції та суспільні норми формують очікування та практику щодо шлюбу. У деяких культурах шлюби розглядаються як зобов'язання на все життя, підкріплені міцними сімейними зв'язками та підтримкою громади. Навпаки, інші культури можуть демонструвати більш мінливе ставлення до шлюбу, де особиста самореалізація та індивідуальне щастя є пріоритетними, що потенційно може призвести до коротших союзів. [28]. Щоб подолати цю проблему, важливо, щоб пари віддавали пріоритет відкритому та чесному діалогу, гарантуючи, що обидва партнери почувають себе почутими та зрозумілими. Активно слухаючи та співчуваючи одне одному, пари можуть подолати розрив у спілкуванні та зміцнити свої стосунки. Неможливо переоцінити важливість узгодження життєвих цілей і цінностей, коли йдеться про довговічність і успіх шлюбу. Подібні життєві цілі та цінності служать основою, на якій пара може побудувати міцні, довговічні стосунки.

Коли партнери мають узгоджені цілі, вони краще можуть підтримувати один одного на різних етапах життя, включаючи неминучі кризи. [28].

Режисер працював з акторами Лор Муньє та Семюель Деку так, щоб постановка була непомітною, гра акторів йшла природно, тіло в рухах були природними і живими, а емоції здавалися очевидними, дивовижними і спонтанними. Точність гри та інтерпретація в основному залежать від цього прагнення до реалізму, яке неминуче відлунює власне існування та почуття. Вистава отримала великий успіх серед глядачів, адже вона розкриває актуальні питання кризи подружніх відносин, шляхи екологічного подолання конфлікту та вчить як зберегти кохання та пристрасть протягом багатьох років подружнього життя. [27].

Отже, на довговічність шлюбу впливає безліч факторів, починаючи від особистої сумісності та спільних цінностей до ефективного спілкування та управління фінансами. Розуміння середньої тривалості шлюбів у всьому світі разом із загальними труднощами, з якими стикаються пари, може дати цінну інформацію про те, що з часом сприяє розвитку стосунків. Віддаючи пріоритет емоційній близькості, зберігаючи індивідуальність і розвиваючи міцну мережу підтримки, пари можуть успішніше долати складнощі подружнього життя. Крім того, звернення за професійною консультацією, коли це необхідно, і постійне плекання романтичних аспектів стосунків може допомогти зберегти пристрасть і зв'язок. Зрештою, прагнення розвиватися разом, вирішуючи проблеми з відкритістю та розумінням, є ключовим для збереження шлюбних уз протягом багатьох років. [22].

2.3. Біографія Еріка-Емануеля Шмітта

28 березня 1960 року у французькому місті Сент-Фуа-лес-Ліон народився Ерік-Емманюель Шмітт, який продемонстрував видатний інтелектуальний

потенціал з раних років. Після завершення ліцею в рідному місті, він продовжив освіту у престижній Вищій школі в Парижі, заглиблюючись у вивчення філософії. У 1986 році Шмітт успішно захистив докторську дисертацію, присвячену Дідро та метафізиці, що засвідчило його глибоке розуміння філософських концепцій. [29].

Освіта Еріка–Емануеля Шмітта відіграла ключову роль у формуванні його літературної кар'єри, зокрема через його залучення до філософії та літератури. На його дослідження глибоко вплинули багаті інтелектуальні традиції та культурна спадщина, які його оточували, що виявляється в тематичній складності та глибині його творів. Зокрема, його здатність перекладати складні філософські ідеї в доступні літературні форми можна простежити до його академічного досвіду, який надав йому інструменти для критичного вирішення соціально-політичних актуальних питань. Таке злиття дисциплін не тільки виділяло Шмітта як літературного діяча, але й підкреслювало необхідність всебічної освіти для сприяння новаторським літературним виразам. [30].

Наступні кілька років Шмітт присвятив викладанню філософії у вищих навчальних закладах Франції. Однак, незважаючи на успішну академічну кар'єру, його потяг до творчості виявився сильнішим. У 1991 році відбувся літературний дебют Шмітта з драматичною п'єсою «Ніч у Валоні». Однак справжній прорив стався з виходом твору «Відвідувач» у 1993 році, який приніс автору визнання критиків та численні літературні нагороди. У 1996 році відбулася перша вистава «Загадкові Варіації» з Аленом Делоном і Френсісом Хустером у головних ролях. У 1998 році була поставлена п'єса «Фредерік, або Бульвар злочину», у якій Жан-Поль Бельмондо грав головну роль. Цей успіх спонукав Шмітта повністю присвятити себе письменництву. [30].

Літературна спадщина Шмітта надзвичайно різноманітна. Його твори охоплюють широкий спектр жанрів – від драматургії до романістики.

Особистий досвід привів Еріка-Емманюеля Шмітта, колись атеїста, до християнства, що значно вплинуло на його творчість. Серед найвідоміших його робіт можна назвати «Пан Ібрагім та квіти Корану», що досліджує питання толерантності та міжрелігійного діалогу, та «Євангеліє від Пілата», яке пропонує новий погляд на біблійну історію. Оpubлікований у 2000 році «Євангеліє від Пілата», роман про Ісуса Христа, розповідається з точки зору Пілата, отримав визнання критиків і масові продажі. [31]. Наступного року він випустив ще один роман про суперечливу історичну постать: «Альтернативна гіпотеза» це альтернативна історія, у якій молодого Адольфа Гітлера в 1908 році приймають до Академії образотворчого мистецтва у Відні, і це змінює хід історії всього світу. [31].

Особливе місце в творчості Шмітта займає «Цикл незримого», де автор звертається до вічних питань духовності та релігії. Романи цього циклу, такі як «Міларепа», «Оскар і Рожева Пані» та «Дитя Ноя», досліджують внутрішній світ людини, її пошуки сенсу життя та взаємовідносини з божественним. [32].

Шмітт – це не просто письменник, а й мислитель, який ставить перед читачем глибокі філософські питання. Його твори відзначаються вишуканою мовою, проникливістю та здатністю торкатися найпотаємніших струн душі. Літературна спадщина Еріка-Емманюеля Шмітта є вагомим внеском у світову літературу і продовжує надихати мільйони читачів по всьому світу. Коли ми заглиблюємося в його велику творчість, ми знаходимо дивовижне коло тем, які повторюються в його п'єсах і творах, таких як дослідження екзистенціальних питань, природа віри та складність людських стосунків. [33].

Внесок Шмітта в сучасний французький театр має велике значення; він переосмислив форми оповіді та розвиток персонажів, заслуживши визнання критиків за свої інноваційні техніки оповідання та його вміння вплітати філософський дискурс у доступну драму.

Твори Шмітта глибоко відображають його особисту філософію та переконання, особливо в тому, як вони розглядають функцію та вплив мистецтва та літератури на життя людини. [33].

Центральним у філософії Шмітта є переконання, що мистецтво відіграє ключову роль у допомозі людям вести осмислене життя, пропонуючи їм причини жити, і це поняття, яке він дуже цінує. Ця основа є очевидною в його дослідженні соціально табуйованих тем, таких як хвороба та смерть, які, на його думку, є вирішальними для всебічного розуміння людської природи. Крім того, твердження Шмітта про те, що література наділяє мудрістю, підкреслює його погляд на її філософську функцію, що узгоджується з його більш широким прагненням досліджувати та оцінювати складність людського досвіду. Через свій нарративний вибір Шмітт послідовно демонструє свою віру в трансформаційну силу літератури, виступаючи за її здатність підвищувати толерантність, інтелект і почуття подиву в суспільстві. Отже, його твори служать середовищем для самоаналізу та діалогу, спонукаючи читачів сміливо та виважено протистояти складним темам. [33]. Ерік-Еммануель Шмітт зробив значний внесок у сучасний французький театр, про що свідчить широка постановка його п'єс у 50 країнах, що підкреслює його значний міжнародний вплив. Здатність Шмітта знаходити резонанс із різноманітною аудиторією була ще більше підкріплена перекладом його творів на 40 мов, що дозволило його оповіданням і темам подолати культурні бар'єри та охопити глобальну аудиторію. Ця міжнародна привабливість не лише підкреслює універсальність людського досвіду, зображеного в його п'єсах, але й відображає динамічну природу сучасного французького театру, який все більше охоплює глобальні наративи та перспективи. Роботи Шмітта часто досліджують глибокі філософські та екзистенціальні питання. [34].

Окрім своїх літературних зусиль, Шмітт відіграє багатогранну роль поза літературним світом, беручи участь у діяльності, яка демонструє його різноманітні таланти та інтереси. Одним із важливих аспектів його внеску є його робота у сфері перекладу та інклюзивності. Шмітт перекладає книжки, фільми та інколи комікси, спеціально обслуговуючи інклюзивні покази для людей із вадами слуху. Ця діяльність не лише підкреслює лінгвістичні знання Шмітта, але й його прагнення до доступності та інклюзивності, що дозволяє ширшій аудиторії взаємодіяти з різними формами медіа. [34].

Внесок Шмітта в літературний світ отримав значне схвалення та визнання критиків, утвердивши його як видатну фігуру в сучасній літературі. У 2001 році Шмітт був удостоєний премії Французької академії, престижної нагороди, яка визнавала його виняткові театральні роботи та зміцнювала його статус видатного драматурга. Його майстерність оповідання поширюється також на його романи, такі твори, як «Оскар і Рожева Пані», «Євангеліє від Пілата» та «Моє життя з Моцартом», досягли статусу бестселера в багатьох країнах, що відображає його глобальну привабливість і універсальність. резонанс його наративів. Крім того, літературна майстерність Шмітта була знову визнана в 2009 році, коли його збірка «Мрійник з Остенде» отримала італійську нагороду Скрівере, підкреслюючи його здатність захоплювати аудиторію своїм новаторським оповіданням і захоплюючим розвитком сюжету . Цей постійний потік визнання підкреслює важливість внеску Шмітта в культуру. [34].

2.4 Сімейні колізії, як основа проблематики подружнього життя.

Колізія – це відображення внутрішніх і зовнішніх конфліктів персонажів у художньому тексті. [35].

Психологічне наповнення подружніх стосунків є ключовим фактором, який визначає успішність шлюбу. Гармонійні взаємини між подружжям

створюють міцну основу для побудови щасливої сім'ї, тоді як дисфункціональні стосунки можуть призвести до сімейних колізій та розладу.

Сімейні конфлікти - це складне явище, що характеризується своєю унікальною динамікою і багатогранністю причин. Вони часто проявляються через різні форми протистояння, такі як догани, образи, сварки, сімейні скандали, розриви спілкування, які можуть швидко загострюватися через притаманну цим ситуаціям підвищену емоційність. Динаміка цих конфліктів може проходити за класичними стадіями, включаючи виникнення конфліктної ситуації, усвідомлення, відкритої конфронтацію, розвиток відкритої конфронтації, розв'язання та емоційне переживання конфлікту, які є вирішальними для розуміння для ефективного втручання. [36]. Вивчення глибинних причин сімейних конфліктів є життєво важливим, оскільки вони часто виникають через протилежні мотиви та погляди членів сім'ї, що ще більше ускладнюється індивідуальними та психологічними особливостями. Крім того, рівень освіти членів сім'ї може впливати на характер і результати цих суперечок, підкреслюючи потребу в індивідуальних стратегіях, які враховують ці складності. Визнання цієї динаміки може покращити перспективи збереження та розвитку сім'ї, підкреслюючи важливість усунення як причин, так і наслідків конфліктів. Таким чином, пошук рішень, чи то шляхом примирення, взаємних поступок чи навіть розлучення, стає важливим для підтримки здорової сімейної динаміки. Цілісне вирішення цих конфліктів вимагає не тільки розуміння їх тонкощів, але й впровадження превентивних заходів і стратегій вирішення, які залучають усіх членів сім'ї, сприяючи тим самим більш гармонійному сімейному середовищу. [36].

Одним із основних міркувань є обмежені можливості задовольнити потреби одного члена сім'ї, які можуть створити напругу та розбрат, якщо їх не вирішувати належним чином. [37]. Наприклад, якщо один партнер бажає

зосередитися на кар'єрі чи особистому розвитку, а інший прагне більше спільної діяльності або емоційної близькості, ці незадоволені потреби можуть призвести до почуття зневаги або образи. Крім того, наявність протилежних інтересів може загострити ці конфлікти, оскільки партнерам може бути важко знайти спільну мову або компроміс у життєвих рішеннях, починаючи від фінансових пріоритетів і закінчуючи вибором способу життя. Ця розбіжність часто виникає внаслідок різних прагнень, коли плани кожного з партнерів на майбутнє не збігаються, що спричиняє тертя та відчуття того, що подружжя їх не розуміє або не підтримує. Зрештою, індивідуальні погляди на потреби та бажання суттєво впливають на динаміку бездітних шлюбів, підкреслюючи важливість ефективного спілкування та взаєморозуміння для пом'якшення потенційних конфліктів. Вирішення цих проблем вимагає від обох партнерів активної участі у відкритих дискусіях і пошуку компромісів, які враховують прагнення та інтереси один одного, сприяючи більш гармонійним і стійким подружнім стосункам. [36].

Очікування суспільства глибоко впливають на сприйняття подружжям своїх стосунків, особливо в контексті сімейних конфліктів. Ці очікування часто нав'язують людям певні стандарти та ролі, змушуючи їх відчувати невдоволення, коли реальність не відповідає суспільним ідеалам. Така незадоволеність може проявлятися у вигляді конфлікту, коли невиправданість рольових очікувань призводить до непорозуміння і напруги між партнерами. [38].

Наприклад, якщо один з подружжя відчуває, що суспільні норми змушені виконувати традиційну роль, яка йому незручна, це може викликати почуття неадекватності та образи, що ще більше загострює конфлікт у шлюбі. Крім того, суспільні очікування можуть впливати на сприйняття того, що таке успішні стосунки, часто наголошуючи на матеріальному успіху чи певних сімейних структурах, а не на емоційній сумісності та особистому щасті. [39].

Сімейна психологія приділяє значну увагу дослідженню факторів, що впливають на стійкість шлюбу та благополуччя сім'ї. Одним з ключових аспектів є здатність сімейної системи долати кризи. Дослідження демонструють, що різні сім'ї по-різному реагують на стресові ситуації. Виділяють два основні типи сімей: функціональні, які успішно долають кризи, зміцнюючи свої внутрішні зв'язки, та дисфункціональні, для яких кризові ситуації призводять до поглиблення проблем та дестабілізації сімейної системи. Таким чином, тип сім'ї, що характеризується особливостями взаємодії її членів та способами вирішення конфліктів, виступає важливим предиктором її стійкості. [40].

Поняття "криза" в психології та соціальних науках асоціюється зі станом значних змін та перехідними періодами в житті індивіда. Характерною ознакою кризи є необхідність адаптації до нових умов, що вимагає від особистості прийняття важливих рішень та здійснення кардинальних змін. [41].

Ф.Є. Василюк підкреслював, що вікові кризи є особливим видом криз, які виникають внаслідок зіткнення індивіда з об'єктивними та суб'єктивними обмеженнями у реалізації життєвих планів. Ці кризи часто супроводжуються фрустрацією важливих потреб та вимагають від особистості мобілізації внутрішніх ресурсів для подолання труднощів. [41].

Важливою особливістю криз є їхня суб'єктивність, тобто кожна криза переживається індивідом унікальним чином. Водночас, кризи мають і загальні закономірності, пов'язані з віковими особливостями розвитку особистості.

Розвиток людини – це не лінійний процес, а радше діалектичний, що характеризується чергуванням періодів стабільності та змін. Вікові кризи є невід'ємною частиною цього процесу, оскільки вони маркують перехід до нового якісного стану розвитку.

Таким чином, криза – це не лише стан труднощів, а й потенціал для зростання та розвитку. Аналіз феномену кризи дозволяє глибше зрозуміти закономірності людського розвитку та розробити ефективні стратегії психологічної допомоги в складних життєвих ситуаціях." [41].

Б.Д. Карвасарський, видатний психотерапевт, визначає моральну культуру сім'ї як сукупність цінностей, норм та поведінкових моделей, що лежать в основі гармонійних сімейних взаємин. До ключових компонентів моральної культури відносяться: ефективна комунікація, взаємна довіра, співпраця, підтримка, повага до індивідуальності кожного члена сім'ї, спільні цінності та традиції. Саме ці фактори сприяють створенню позитивного емоційного клімату в сім'ї та забезпечують її стійкість перед життєвими труднощами/ [42].

У ході сімейного буття у кожного партнера може виникнути співзалежність. Співзалежність – це патологічна форма стосунків, що характеризується надмірною емоційною залежністю від іншої людини, часто на шкоду власним потребам. Якщо в стосунках з людиною, яка має залежність, співзалежний часто бере на себе роль рятівника або контролера, то в інших типах взаємин співзалежність може проявлятися як надмірна ідеалізація партнера або постійна потреба в його підтвердженні. У обох випадках співзалежність підтримує дисфункціональний характер стосунків, перешкоджаючи особистісному зростанню обох партнерів. Співзалежність часто є наслідком захисних механізмів, які формуються в дитинстві для збереження психічного балансу. Наприклад, дитина, яка зазнавала емоційного насильства, може розвинути тенденцію до задоволення потреб інших, щоб уникнути конфліктів. У дорослому віці цей механізм переноситься на романтичні стосунки, де співзалежний партнер віддає перевагу власним потребам. [42].

Які основні ознаки вказують на співзалежність?

1. Особисті кордони: людина боїться відстоювати свою точку зору, щоб не образити інших, їй важко сказати "ні", навіть якщо це йде врозріз з її власними інтересами, не знає, як захистити свій особистий простір і час, схильна звинувачувати інших у своїх негативних емоціях.

2. Потреба у постійній підтримці: відчуваючи внутрішню невизначеність, індивід шукає зовнішнього авторитету, який би вказав йому шлях.

3. Низький емоційний фон: діти, які виростили в середовищі, де емоції не обговорювалися, часто не мають слів, щоб описати свої почуття. Це ускладнює розуміння і ідентифікацію власних емоцій у дорослому віці.

4. Низька самооцінка: невпевненість у собі – невід'ємний супутник співзалежності. Постійні сумніви щодо почуттів партнера, відчуття, що не відповідає його очікуванням, породжують тривогу і страх втрати. Співзалежна людина часто переконує себе, що не варта любові і щастя, що вона лише тимчасово утримує партнера поруч. [42].

Вихід із співзалежних стосунків є тривалим терапевтичним процесом, який вимагає когнітивної реструктуризації та зміни поведінкових патернів. Міф про швидке подолання співзалежності, заснований на раптовому усвідомленні проблеми, не відповідає реальності. Навіть усвідомлення наявності співзалежних відносин не гарантує їх розриву, оскільки такі відносини можуть надавати відчуття контролю, безпеки та підживлювати ілюзію можливості змінити партнера. Початковим етапом терапії є деконструювання ілюзорних переконань та зіткнення з реальністю стосунків. Далі, терапевтичні зусилля спрямовуються на відновлення самооцінки, зміцнення захисних механізмів та розвиток навичок самопіклування. Цей процес передбачає усвідомлення власних потреб та встановлення здорових меж у стосунках.

Особливою формою подолання подружніх конфліктів є розлучення. Багато чим розлучення приносить звільнення від проблем, що нагромадилися. Але часто воно задовольняє інтереси тільки однієї із сторін і викликає важкі нервово-психічні переживання в іншій. [43].

ВИСНОВОКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Популярність Еріка-Еммануеля Шмітта серед франкомовних авторів не згасає вже протягом десятиліття. Драматургічна спадщина Еріка-Еммануеля Шмітта являє собою багатогранне дослідження фундаментальних філософських категорій: буття, смерті, кохання. Автор, уникаючи спрощених відповідей, провокує читача до глибокої рефлексії над вічними питаннями людського існування. Шмітт демонструє інноваційний підхід до драматургічної форми, експериментуючи з жанрами та створюючи унікальні тексти, які виходять за межі традиційних канонів.

Постановки його п'єси “Амнезія, або маленькі подружні злочини” постійно розігруються на найвідоміших театральних сценах світу. Режисери п'єси Е.Е. Шмітт «Маленькі подружні злочини», які зацікавлюють велику кількість глядачів, розкривають актуальні проблеми сімейного конфлікту. Цей твір Еріка-Еммануеля Шмітта із самого початку створює унікальну кризову ситуацію, яка дозволяє романтичним відносинам заново переосмислити себе. Постановки п'єси “«Маленькі подружні злочини»” можна побачити в таких містах України, як Київ, Львів, Харків.

Українські режисери та актори пропонують різноманітні інтерпретації творів автора, збагачуючи їх національним колоритом та адаптуючи до сучасних реалій. Це свідчить про високий рівень інтересу української театральної спільноти до творчості Шмітта та її потенціал для подальшого розвитку вітчизняного драматичного мистецтва.

П'єса "Амнезія, або маленькі подружні злочини" не сходить зі сцен найвідоміших театрів світу Франції, Сербії, Італії та Польщі. У цій чудовій інсценізації шлюбу викриваються всі найгірші сторони подружнього життя: ревності, лицемірство, егоїзм, виснаженість і нерозсудливість. Проте автор ставить під сумнів жанрову приналежність своєї п'єси, оскільки вона не вкладається в класичні рамки комедії, ні трагедії.

Актуальність творчості Шмітта для сучасного суспільства пояснюється його здатністю торкатися найпотаємніших струн людської душі. Твори автора знаходять широкий відгук в українському культурному просторі, оскільки порушують проблеми, які хвилюють кожного індивіда незалежно від національності. Шмітт майстерно розкриває внутрішній світ своїх персонажів, створюючи яскраві та багатогранні образи, здатні викликати емоційний відгук у глядачів. У цьому розділі було розглянуто тему сімейних колізій, як основи проблематики подружнього життя. Визначено поняття сімейні конфлікти, як складне явище, що характеризується своєю унікальною динамікою і багатогранністю причин. Розкрито основні причини, характеристики сімейних колізій.

РОЗДІЛ 3. Особливості втілення акторського прокту «Маленькі подружні злочини»

3.1. Психологічний детектив, як жанрова приналежність вистави «Маленькі подружні злочини»

Детективний жанр, як одна з найпопулярніших форм літератури, здатний залучати читачів різного віку завдяки своїй інтригуючій сутності. Його основна характеристика полягає в побудові сюжету навколо розкриття злочину, що спонукає читача до активної участі в процесі розслідування. [44].

Визначення та історія жанру.

Детективний твір є різновидом наративу, де пріоритет віддається інтелектуальній інтризі, пов'язаній з розкриттям злочину. Сюжетна лінія будується на послідовному викладенні фактів, що дозволяють головному герою реконструювати події злочину та ідентифікувати злочинця. Незважаючи на те, що розкриття злочину є обов'язковою умовою завершення сюжетної лінії, основна увага в детективі приділяється саме процесу розслідування, а не психологічній характеристиці персонажів." [49].

Термін "детектив" визначає літературний твір, в якому центральною дією є розслідування та розкриття таємничих подій кримінального характеру. А. Вулс точно підмітив, що детектив – це своєрідний пригодницький роман, де розслідування слугує рушійною силою сюжету. Засновником жанру вважається Едгар Аллан По, який своїм оповіданням "Вбивство на вулиці Морг" (1841) заклав фундамент для подальшого розвитку детективної літератури. [45].

Особливості детективного жанру

Детективи мають ряд характерних особливостей, які роблять їх привабливими для широкого кола читачів:

- Напружений сюжет: Заплутані історії, несподівані повороти подій та відкрита кінцівка підтримують інтерес читача до самого останнього рядка.
- Яскраві персонажі: Розумні та винахідливі детективи, хитромудрі злочинці та колоритні свідки створюють неповторну атмосферу.
- Логічні головоломки: Читач залучається до процесу розслідування, аналізуючи факти, висуваючи гіпотези та намагаючись розгадати загадку раніше за головного героя.

Вплив на читача: читання детективів сприяє розвитку таких когнітивних та емоційних навичок:

- Розвиток критичного мислення: Аналізуючи сюжетні лінії та шукаючи підказки, читач тренує логічне мислення та здатність до аналізу.
- Підвищення емоційного інтелекту: Складні персонажі та їхні взаємини допомагають розвивати емпатію, розуміння людської психології та вміння співпереживати.
- Збагачення словникового запасу: Детективи часто містять нестандартну лексику, пов'язану зі злочинністю та слідством, що сприяє розширенню словникового запасу читача. [45].

Детективний жанр має багату історію та продовжує активно розвиватися. Його популярність пояснюється не лише захопливими сюжетами, але й позитивним впливом на когнітивні та емоційні процеси читача. Детективи – це не просто розвага, а й інструмент пізнання себе та навколишнього світу. [46].

П'єса Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини» ставиться багатьма українськими та закордонними режисерами, проте, кожен режисер інтерпретує жанрову особливість цієї п'єси по різному. Однак, аналізуючи цю

п'єсу, можна видіти особливості психологічно-детективної жанрової особливості твору.

Детективний жанр традиційно орієнтований на розкриття злочину та встановлення істини шляхом логічного аналізу фактів. Класичний детектив будується на конфлікті закону і беззаконня, де добро завжди перемагає зло. Однак, у другій половині ХХ століття детектив зазнав суттєвих трансформацій. Психологічний детектив, що виник у цей період, змістив акцент з зовнішньої інтриги на внутрішній світ персонажів, роблячи предметом розслідування не стільки об'єктивні факти, скільки суб'єктивні мотиви вчинків. [48].

Детективний жанр постійно розвивається, породжуючи нові різновиди, що відрізняються тематикою та сюжетними ходами. Еволюція детективного жанру призвела до появи нових напрямків, одним з яких є психологічний детектив. На відміну від класичних моделей, де акцент робиться на логічних загадках і дедуктивних методах розслідування, у психологічному детективі головну роль відіграє аналіз внутрішнього світу персонажів. Письменники, такі як Себастьян Жапрізо та Ноель Каліф, стали основоположниками так званої "французької школи психологічного детективу", де злочини найчастіше мотивовані особистими причинами, а розслідування зосереджене на вивченні психологічних портретів підозрюваних. [48].

Якщо класичний детектив оперує досить стереотипними персонажами та ситуаціями, то психологічний детектив прагне до більшої індивідуалізації образів та глибшого проникнення в психологію людини. Для нього характерні такі риси:

- Нелінійність сюжету: часові парадокси, флешбеки, потоки свідомості.
- Рефлексивність: персонажі постійно аналізують свої вчинки та мотиви.

- Психологічна мотивація: злочин розглядається як результат складних внутрішніх конфліктів.
- Відкритий фінал: читачеві надається можливість самостійно інтерпретувати події. [47].

П'єса Еріка-Емманюеля Шмітта «Маленькі подружні злочини» є яскравим прикладом психологічного детективу. Амнезія головного героя стає не лише сюжетним приводом, але й метафорою внутрішнього розладу, який персонаж намагається подолати. Психологічний аспект в драмі Шмітта набуває домінуючого значення. Незважаючи на присутність типових для детективу елементів (загадка, розслідування), основна увага зосереджена на внутрішньому світі героїв, їх переживаннях та пошуку істини. "Сповідально-філософський контекст" підсилює цей акцент, перетворюючи детективну інтригу на засіб самопізнання.

3.2. Обґрунтування вибору п'єси та її аналіз

Проаналізувавши сценічне втілення п'єси Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини» ми дізнаємося про велику кількість постановок режисерами усього світу за текстом цієї п'єси. Кожна поставка, в залежності від країни, театру та режисера, набуває яскравої інтепритації, яка синтезує роботу актора, режисера та включає в себе психологічні аспекти менталітету країни, в якій презентується дана вистава. Враховуючи попередній досвід режисерів та акторів та їх творчі напрацювання, приступили до створення творчого проєкту.

Режисери та актори пропонують свої інтепритації постановок цієї п'єси, проте драматург, у своїх відгуках на вистави, акцентує увагу на ремарки, які він пропонує у своїй п'єсі. Автор наголошує, що вони є допоміжною частиною для створення вистави, проте режисери пропонують свої інтепритації, що також подобаються письменнику. Ерік-Емануель Шмітт наголошує, що в цій виставі

акторам слід грати головою, тілом та серце, що надасть їм повного дослідження психології їх персонажів та висвітлення їх психологічних проблем.

«Маленькі сімейні злочини» Еріка-Емануеля Шмітта є видатним зразком сучасної прози, який за допомогою психологічного реалізму досліджує складні взаємини між чоловіком і жінкою. Автор майстерно передає внутрішній світ героїв, використовуючи такі літературні прийоми, як потік свідомості, внутрішній монолог та детальний опис. Через історію Жіля і Лізи ми стаємо свідками того, як з часом змінюються почуття, цінності та пріоритети. Твір спонукає читача замислитися над тим, як зберегти свіжість почуттів у тривалих стосунках та як подолати кризи, які неминуче виникають у сімейному житті.

П'єса «Маленькі подружні злочини» включає в себе дослідження складнощів і абсурду, що властиве стосункам людей, що перебувають у шлюбі. П'єса досліджує емоційний стан подружньої пари яка має проблему виснажених почуттів, налагодити спілкування та прагне повернути минулу пристрасть та відчуття щасливого шлюбу, який був на ранніх етапах сумісного життя, розкриваючи психологічний аспект подолання цих проблем. Кожен герой бореться зі своїми амбіціями та особистими конфліктами, що часто спонукає їх робити вибір, який, хоч і здається тривіальним, має глибокі наслідки для їхніх стосунків. Ерік-Емануель Шмітт у своїх творчих роботах часто піднімає складні психологічні проблеми, проте, в кінці твору не акцентує на розкритті їх вирішення. Тим самим автор дає можливість читачу зробити свій психологічний аналіз прочитаного та самостійно прийти до висновку.

Ерік-Емануель Шмітт поділився про створення та дослідження своєї п'єси «Маленькі подружні злочини»: спостерігаючи за своїми персонажами, він помітив цікаву динаміку: за допомогою слів, хитрощів й конфліктів, головні герої відновлюють діалог, що, в свою чергу, сприяє їхньому емоційному одужанню. Це підтверджує його тезу про те, що навіть у найскладніших

ситуаціях, коли стосунки здаються безнадійними, завжди є шанс на відновлення. Однак, він усвідомлює, що любов – це не пасивний стан, а активний вибір. Щоб зберегти почуття, партнери мають докладати зусиль, бути готовими до самоаналізу та компромісів. Його завжди дивувало, як під час написання він відкриває для себе нові грані власних думок. Особливо несподіваним для нього стало використання поняття "таємниця" в контексті суто світських стосунків. Він каже, що вже стикався з цим поняттям у попередніх роботах, але тут воно набуло нового, глибшого значення. Цікаво розглядати сімейну кризу з обох сторін подружньої пари, досліджувати розкриття цієї проблематики під впливом драматургічної основи. Персонажи Ліза та Жіль - яскравий приклад для дослідження кожній парі, яка вступає у відносини.

Коли Жіль пояснює Лізі причини розставання, він несподівано піднімає питання про необхідність прийняття невизначеності та довіри. Ця ідея прозвучала для драматурга як відкриття. Я усвідомив, що в любові важлива не стільки істина, скільки здатність поділитися з партнером своїми найпотаємнішими почуттями та переживаннями. Аналізуючи діалоги своїх персонажів, Шмітт дійшов висновку, що в коханні завжди присутній елемент ірраціональності. Саме ця непередбачуваність і робить його таким привабливим. Писання дозволяє йому глибше проникнути в сутність людських стосунків і знайти відповіді на питання, які турбують мене самого. Якщо раніше він визначав любов як "служіння таємниці", то тепер автор схильний вважати, що це скоріше "згода на таємницю". Тобто, це готовність прийняти той факт, що ми не можемо повністю пізнати іншу людину і що в коханні завжди залишається місце для невідомого. Таким чином, працюючи над п'єсою "Маленькі сімейні злочини", драматург виявив несподівані зв'язки між духовними та психологічними аспектами людської природи. Цей досвід показав

Шмітту, що творчий процес – це не тільки створення тексту, але й подорож у глибини власної свідомості.

Сюжетна основа п'єси: розповідь про подружню пару Лізи та Жіля, яка знаходиться у шлюбі вже 15 років. Їх відносини втратили минулі почуття, тому вони стикнулися з проблемою виснажених почуттів, що призвело головну героїню Лізу підняти руку на свого чоловіка, в наслідок чого він отримав амнезію. Жіль потрапив до лікарні, де перебував 15 днів, проте в день виписки він нарешті потрапив до свого будинку та дружини. Насправді, амнезія Жіля була вигаданою, головний герой вирішив скористатися можливістю вигаданої хвороби, аби краще розібрати, що відбувається у їх відносинах з Лізою. Він – автор детективних романів, вона – художниця, здавалося ніби вони двох творчі натури, які мають завжди про що поговорити, проте у їх відносинах настав кризис. Користуючись амнезією свого чоловіка, Ліза створює новий ідеальний образ свого чоловіка, роблячи це дуже обережно, щоб Жіль не згадав істини. Вона впевнена, що ця амнезія врятує їх відносини, хоча буде збудована на брехні. Головна героїня на стільки захоплюється брехнею та створенням нових ідеальних відносин, що приписує Жілю навіть злочин, який він не скоював. Чоловік, розуміючи, що гра зайшла надто далеко зізнається, що, насправді, він все пам'ятає. Усвідомлюючи увесь масштаб ситуації, Ліза висвітлює Жілю всю правду про свій емоційний стан, про проблеми, які вона переживає у шлюбі. Чоловік Лізи аналізує її почуття, та відкриває свою істину почуттів, після чого головна героїня приймає рішення піти від чоловіка. Проте, кохання - це річ, за яку варто боротися, що і вирішила для себе Ліза, тому поспілкувавшись з Жілем та проаналізувавши все відбулось, прийняла рішення залишитись з чоловіком.

Перейдемо, до архітекtonіки п'єси:

Експозиція: повернення Жіля та Лізи з лікарні, де Жіль лікувався від амнезії. Їх намагання повернути пам'ять Жіля крізь домашні, давно знайомі речі Жілю, з якими пов'язано багато спогадів.

Зав'язка: намагання Лізи прикрасити образ свого чоловіка, щоб забути всі образи та конфлікти, які були між ними та створити «ідеального чоловіка» поряд з собою (намагаючись запевнити Жіля у цьому)

Розвиток подій: Ліза підозрює, що Жіль, не втрачав пам'ять. Жіль продовжував витягувати з Лізи розповіді про їх подружнє життя.

Кульмінація: Жіль зізнається у своїй вигаданій амнезії та звинувачує Лізу в її брехні.

Розв'язка: Ліза відкриває всю правду про свої почуття та переживання. Вони з Жілем шукають вихід зі становища, в яке потрапили і знаходять рішення - пробачити один одного та жити разом з коханою людиною.

Розглядаючи увесь концепт цієї п'єси я обрала для себе роль Лізи, хоча це більш доросла роль, адже героїня розповідає про проблеми подружніх відносин, які тривали 15 років, проте такі проблеми можуть виникати на будь-якому етапі подружніх відносин. Мене зацікавила проблематика цієї п'єси, саме тому, щоб почати роботу над нею, я звернулася до психологічних аспектів вирішення кризових проблем подружжя.

Аналізуючи та досліджуючи це питання, я зрозуміла, що для створення проекту необхідно створити площадку, яка буде передавати домашню атмосферу та створювати відчуття інтимності від актора до глядача. Валіза, книги та картини використовуються не тільки як реквізит, але ще й мають метафоричний зміст. Валіза - символ їх подружнього щастя, книги уособлюють сталий розум Жіля, а картини - яскравий образ фантазій, в яких витає Ліза. Світло у виставі має теплі відтінки, проте детективна особливість вистави,

налічує в собі холодні відтінки світла, коли сцени наповнюються викриттям фактів від персонажів. Беручи за жанрову основу проєкту психологічний детектив, усвідомлюю акторське наповнення існування за таким жанром. Вистава, окрім діалогів, має етюдні наповнення акторів, які детальніше розкривають емоційний стан персонажа.

Розглядаючи увесь глибинний сенс п'єси, за основу було взято розкриття кризи у подружніх відносинах та пошук шляхів їх вирішення.

3.3. Виконавський аналіз вистави

Акторська творчість – це мистецтво втілення драматургічних образів у сценічній реальності. Актор, як виконавець, не лише інтерпретує авторський текст, а й створює унікальний образ, який є результатом синтезу драматургічних, режисерських та власних авторських замислів. Акторська гра передбачає глибоке психологічне проникнення в образ персонажа, його мотиви та внутрішній світ. При цьому акторська діяльність здійснюється в умовах сценічної взаємодії з іншими виконавцями та в постійному контакті з аудиторією. Динамічний і неповторний характер акторського процесу зумовлений його імпровізаційною природою та залежністю від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. [50].

Тому, щоб взяти на себе персонаж, актор має проробити великий пласт роботи для успішного створення образу, розуміння психології та чіткого проживання героя, що називається «аналіз ролі» . Отримавши роль актор встановлює риси характеру свого персонажа, пропрацьовує дійовий аналіз внутрішнього світу персонажа, його існування у запропонованих обставинах. Актор пропрацьовує дії персонажа та їх мотив, тобто причину цієї дії. Головне завдання актора перед створенням образу - пізнати внутрішній світ свого персонажа та почати існувати в ньому.

Отже, персонаж, який я втілюю у своєму творчому проєкті - Ліза, роль Жіля виконує Богдан Ріхард. Після першого прочитання я відзначила для себе наступні моменти: Ліза живе в подружньому шлюбі з Жілем вже 15 років, за професією вона творча натура, пише картини. Вона любляча дружина, можливо, надто одержима страхом втратити чоловіка. Вона втілює сучасну та ліберальну жінку, але в глибині душі її поглинають ревнощі, відсутність впевненості, поваги та страх старіння. Болісні почуття, які вона не може вигнати мучать її, тому вона замикається в хворобливій і згубній ізоляції буття. Відсутність дітей у їх пари неминуче підкреслює замкнутість Лізи, що посилює порожнечу, що в свою чергу сповільнює досягнення її життєвих цілей. За характером вона повна нюансів, сильна і вразлива жінка, закохана, проте здатна на брехню, відчайдушна і готова на все заради кохання. Ліза ніби уособлення усіх жіночих образів, адже розкриває актуальні проблеми кожної дівчини або дружини. Аналізуючи цей переваж, я знаходила для себе актуальні проблеми, які були мені знайомі, тому я пізнавала цей персонаж з великою цікавістю та прагнула віднайти відповіді на проблеми, які розкриває Ліза. Проте, сама драматургічна основа не дає чіткої відповіді на вирішення проблем, які розкриваються у п'єсі, це індивідуальна своєрідність письма драматурга, в якій він піднімає питання, проте чіткої відповіді читач знаходить вже в своєму самоаналізі, що мені вдалось. Отже, висхідна подія вистави:удар по голові Жіля, нанесений його дружиною Лізою. Ліза асоціюється у мене з чорним та червоним кольором, тому костюм я підбирала за цим аспектом.

Для себе, я зрозуміла, моє акторське надзавдання. Я, як акторка, граючи персонаж Лізи -жінку, яка вважає за найважливіше -створення щасливих сімейних відносин. Закликаю усіх важливо відноситись до почуттів свого партнера та відчуття комфорту разом з ним, змушую навчитися слухати та

дослухатися до свого партнера, підтримувати його та боротися разом за спільне подружнє щастя.

Проаналізувавши запропоновані обставини, сімейне становище моєї героїні - Лізи, я почала створювати образ. Факт того, що ця п'єса є психологічним детективом дає мені основу для існування в цьому жанрі, що підкреслюється реалістичною грою з елементами детективу. Розглядаючи запропоновані обставини героїні, а саме, амнезія Жіля, та намагання за допомогою неї, створити новий образ свого чоловіка, з яким вже втратила минулі почуття та іскру кохання, проте можливість використати амнезію задля відновлення подружніх відносинах Ліза вбачає шанс на нове життя. Причиною амнезії чоловіка є удар по голові самою Лізою, причиною якого є неспроможність продовжувати жити у таких відносинах, проте покинути свого чоловіка вона не наважується.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У цьому розділі було розкрито поняття детективу та його класифікації, а саме психологічний детектив. Виокремлено основні жанрові приналежності психологічного детективу, такі як нелінійність сюжету: часові парадокси, флешбеки, потоки свідомості, рефлексивність: персонажі постійно аналізують свої вчинки та мотиви, психологічна мотивація: злочин розглядається як результат складних внутрішніх конфліктів, відкритий фінал: читачеві надається можливість самостійно інтерпретувати. П'єса Еріка-Емманюеля Шмітта «Маленькі подружні злочини» є яскравим прикладом психологічного детективу. Амнезія головного героя стає не лише сюжетним приводом, але й метафорою внутрішнього розладу, який персонаж намагається подолати. Психологічний аспект в драмі Шмітта набуває домінуючого значення. Незважаючи на присутність типових для детективу елементів (загадка, розслідування), основна увага зосереджена на внутрішньому світі героїв, їх переживаннях та пошуку

істини. "Сповідально-філософський контекст" підсилює цей акцент, перетворюючи детективну інтригу на засіб самопізнання.

Також в цьому розділі було розкрито обґрунтування вибору п'єси та її аналіз, розписан виконавський аналіз вистави, особливості та проблеми створювання вистави.

ВИСНОВКИ

У данні роботі було тему кризи подружнього життя у виставі «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта. Було досліджено українські та закордонні рецензії вистав «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта, висвітлено особливості власної розробки проєкту на основі п'єси «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта, визначено актуальні проблеми подружніх відносин, навчитися вирішувати конфлікти на основі прочитаної літератури та проведення «Конфліктологічного тренінгу», який напружений на задовільнення обох сторін конфлікту, дослідити та проаналізувати жанрову приналежність п'єси «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта. Було розкрити важливість розуміння поняття сімейного конфлікту та способи його вирішення, встановлено різницю між баченням закордонних та українських режисерів на цю п'єсу, розкрити особливості творчого шляху відомого франко-бельгійського драматурга Еріка-Емануеля Шмітта та дослідити подружні колізії п'єси «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмітта, як об'єкт дослідження.

Драматургічна спадщина Еріка-Еммануеля Шмітта являє собою багатогранне дослідження фундаментальних філософських категорій: буття, смерті, кохання. Автор, уникаючи спрощених відповідей, провокує читача до глибокої рефлексії над вічними питаннями людського існування. Шмітт демонструє інноваційний підхід до драматургічної форми, експериментуючи з жанрами та створюючи унікальні тексти, які виходять за межі традиційних канонів. Постановки його п'єси «Амнезія, або маленькі подружні злочини» постійно розігруються на найвідоміших театральних сценах світу. П'єса Еріка-Емануеля Шмітта «Маленькі подружні злочини» ставиться багатьма українськими та закордонними режисерами, проте, кожен режисер інтерпретує

жанрову особливість цієї п'єсу по різному. Однак, аналізуючи цю п'єсу, можна видіти особливості психологічно-детективної жанрової особливості цього твору. В результаті було розкрито тему кризи подружнього життя у виставі «Маленькі подружні злочини» Еріка-Емманюеля Шмідта та розписано особливості створення вистави «Маленькі подружні злочини».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.
2. Ципіна А. Життя – це справді зла штука. Театраріум. URL: <https://teatrarium.com/zla-shtuka/> (дата звернення: 24.11.2024).
3. Логвинова Н. Від ненависті до любові - шлях коротший... чи навпаки?. Кіно-Театр. 2011. № 5. URL: http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_magazine.php?inid=53&page=3 (дата звернення: 23.11.2024).
4. Харківський театр ім Т.Г Шевченка БЕРЕЗІЛЬ. "Маленькі подружні злочини" театр ім.т.шевченка, 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=N0EiWITCyno> (дата звернення: 23.11.2024).
5. Амнезія, або маленькі подружні злочини. Львівський академічний театр ім. Леся Курбаса. URL: <https://kurbas.lviv.ua/uk/show/amnesia> (дата звернення: 23.11.2024).
6. Осаволук С. Проблеми, з якими найчастіше стикаються сімейні пари. Світлана. URL: <https://svitlanao.com/psykhohiia-stosunkiv-mizh-cholovikom-i-zhinkoiu/> (дата звернення: 23.11.2024).
7. Зубрицька Н. Маленькі подружні злочини в театрі Леся Курбаса. ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/malenki_podruzchni_zlochiny_v_teatri_lesya_kurbasa_n1056822 (дата звернення: 23.11.2024).
8. Коляда Є. Затишне сімейне пекло у виставі «Амнезія, або маленькі подружні злочини». ARTarea. URL: <https://art-area.com.ua/2016/10/zatishne->

simeyne-peklo-u-vistavi-amneziya-abo-malenki-podruzhni-zlochini/ (дата звернення: 23.11.2024).

9. Сняданко Н. Вистава «Амнезія, або Маленькі подружні злочини». LvivOnline. URL: <https://lviv-online.com/ua/events/theatre/teatr-im-lesya-kurbasa-vystava-amneziya-abo-malenki-podruzhni-zlochyny/> (дата звернення: 23.11.2024).

10. Чи варто пробувати перевиховати чоловіка. UkrMedia. 2017. 13 серп. URL: <https://ukr.media/> (дата звернення: 23.11.2024).

11. Закус О. Вплив соціально-психологічних факторів на вибір партнера для створення сім'ї : Магістерська робота. Київ. URL: <http://surl.li/woxskm> (дата звернення: 24.11.2024).

12. Вистава маленькі подружні злочини у театрі імені і.франка. Moemisto.ua. URL: <https://moemisto.ua/kyev/vystava-malenki-podruzhni-zlochini-u-teatri-imeni-ifranka-10063.html> (дата звернення: 24.11.2024).

13. Олтаржевська Л. В українській драмі назрівають «маленькі подружні злочини». Україна молода. 2007. 5 черв. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/928/164/33776> (дата звернення: 23.11.2024).

14. Вергеліс О. Кохання як сімейна хвороба, яка не передається статевим шляхом. Дзеркало тижня. Україна. URL: https://zn.ua/ukr/ART/kohannya_yak_simeyna_hvoroba,_yaka_ne_peredaetsya__stat_evim_shlyahom.html (дата звернення: 24.11.2024).

15. Як повернути інтерес чоловіка до себе: поради психолога. Жіночий журнал Women2Women. 2022. Відносини. URL: https://w2w.com.ua/iak-povernuti-interes-cholovika-do-sebe-poradi-psihologa/#goog_rewarded (дата звернення: 23.11.2024).

16. Городницька Б. Шмітт: місія мистецтва – допомагати нам жити. zbruc.eu. URL: <https://zbruc.eu/node/5904> (дата звернення: 24.11.2024).

17. Росенко Ф. Не варто віддавати своє життя страху. NV. URL: <https://life.nv.ua/ukr/blogs/strah-vtratiti-partnera-yak-proyavlyayetsya-ta-yak-podolati-50422517.html> (дата звернення: 24.11.2024).

18. Dossier de présentation. URL: <http://www.theatreducyclope.com/wp-content/uploads/2017/02/Dossier-de-présentation-Petits-Crimes-conjugaux.pdf> (date of access: 24.11.2024).

19. Famous french playwright eric-emmanuel schmitt visited the national theatre in belgrade. National Theatre in Belgrade. URL: <https://narodnopozeriste.rs/en/news/famous-french-playwright-eric-emmanuel-schmitt-visited-the-national-theatre-in-belgrade> (date of access: 24.11.2024).

20. Small marital crimes. National Theatre in Belgrade. URL: <https://narodnopozeriste.rs/en/performances/small-marital-crimes> (date of access: 24.11.2024).

21. Ревнощі: чи є сенс ревнувати і як це припинити. Mentoly. URL: <https://mentoly.com.ua/blog/jealousy> (дата звернення: 24.11.2024).

22. Поради психологів: як побороти в собі ревнощі. UkrMedia. 2018. 7 груд. URL: <https://ukr.media/psihologiya/380593/?amp=1> (дата звернення: 24.11.2024).

23. Théâtre- petits crimes conjugaux : une réflexion intense sur le couple. Baz'art. URL: <https://www.baz-art.org/archives/2016/11/04/34521340.html> (date of access: 24.11.2024).

24. Petits crimes conjugaux. Théâtre Rive Gauche. URL: <https://www.theatre-rive-gauche.com/petits-crimes-conjugaux-spectacle.html> (date of access: 24.11.2024).

25. Як налагодити стосунки у шлюбі. Meclee. URL: <https://meclee.com/blog/obshchie/yak-nalagoditi-stosunki-u-shlyubi> (дата звернення: 24.11.2024).

26. Психолог назвала 10 ознак, що стосунки переживають кризу, яку ви намагаєтесь проігнорувати. Уніан. URL: <https://www.unian.ua/health/intimacy/kriza-u-stosunkah-10-oznak-shcho-stosunki-perezhivayut-krizu-yaku-vi-namagayetes-proignoruvati-11087804.html> (дата звернення: 24.11.2024).

27. Носова Г. Відомий психолог назвав сім правил щасливого шлюбу та сімейного щастя. ТСН. URL: <https://tsn.ua/other/vidomiy-psiholog-nazvav-sim-pravil-schaslivogo-shlyubu-ta-simeynogo-schastya-2668602.html> (дата звернення: 24.11.2024).

28. Порада психологів: як зберегти шлюб. Ukr.Media. URL: <https://ukr.media/psihologiya/391386/> (дата звернення: 24.11.2024).

29. Ерік-Емманюель Шмітт. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ерік-Емманюель_Шмітт (дата звернення: 24.11.2024).

30. Ерік-Емманюель Шмітт біографія та цікаві факти. Dovidka.biz.ua. URL: <https://dovidka.biz.ua/erik-emmanuuel-shmitt-biohrafiiya-ta-tsikavi-fakty/> (дата звернення: 24.11.2024).

31. Свинаренко Н. Ерік-Емманюель Шмітт. біографія. творчість. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/erik-emmaniu-el-shmitt-biohrafii-a-tvorchist-700379.html> (дата звернення: 24.11.2024).

32. Розумний котусь - онлайн школа. Ерік-Емманюель Шмітт біографія. Автор творів "Дитя Ноя", "Оскар і рожева пані". Зарубіжна 7 клас, 2022. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aoRWwDnvN5M> (дата звернення: 24.11.2024).
33. Герасимова А. Ерік-Емманюель Шмітт: «Мета літератури – зробити нас кращими, розумнішими, вільнішими, цікавішими, толерантнішими». Mind. URL: <https://mind.ua/style/20177095-erik-emmanyuel-shmitt-meta-literaturi-zrobiti-nas-krashchimi-rozumnishimi-vilnishimi-cikavishimi-t>.
34. Шмітт: мистецтво – це не лише розваги, але й роздуми <https://zaxid.net/news/>. ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/shmitt_mistetstvo__tse_ne_lishe_rozvagi_ale_y_rozdumi_n1282039 (дата звернення: 24.11.2024).
35. Вистава маленькі подружні злочини у театрі імені і.франка. Moemisto.ua. URL: <https://moemisto.ua/kyiv/vistava-malenki-podruzni-zlochiny-u-teatri-imeni-ifranka-10063.html> (дата звернення: 24.11.2024).
36. Конфлікти в сім'ї: особливості та специфіка. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/27743/> (дата звернення: 25.11.2024).
37. Українці менше одружувалися та частіше розлучалися у 2023 році. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/marriages-divorces-2023> (дата звернення: 24.11.2024).
38. В. Левковська А. Я. Причини виникнення сімейних конфліктів. Херсон. 5 с. URL: https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/8751/70.%20Левковська_статт_я.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 24.11.2024).

39. Ушакова І. Психологія сім'ї. Харків, 2019. 90 с. URL:
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11413/1/Ушакова.%20Психологія%20сім'ї.%20Конспект%20лекцій.pdf> (дата звернення: 24.11.2024).

40. Моральні колізії сімейної психології. Stud. URL:
https://stud.com.ua/174511/psihologiya/moralni_koliziyi_simeynoyi_psihologiyi
(дата звернення: 24.11.2024).

41. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: П 86
Університетська книга, 2021. 248 с.

42. «Я без тебе не можу». Що таке співзалежність і як перестати жити
заради іншої людини. Wonderzine. URL:
<https://www.wonderzine.me/wonderzine/life/psychology/7947-ya-bez-tebe-ne-mozhu-scho-take-spivzalezhnist-i-yak-perestati-zhiti-zaradi-inshoyi-lyudini> (дата
звернення: 24.11.2024).

43. Галанова І. Сімейні конфлікти, як об'єкт соціологічного аналізу :
ДИПЛОМНА РОБОТА : 054. Київ, 2021. 70 с.

44. Пальок М. Детектив як жанр літератури, характерні ознаки жанру.
Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/lesson/detektyv-iak-zhanr-literatury-kharakterni-oznaku-zhanru-106516.html> (дата звернення: 24.11.2024).

45. Рябець А. Вплив книжок детективного жанру на розвиток особистості :
035. URL:
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:KieF3R32_ikJ:scholar.google.com/+психологічний+детектив+&hl=uk&as_sdt=0,5 (дата звернення:
24.11.2024).

46. Детектив як жанр. URL:

<https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=493696> (дата звернення: 24.11.2024).

47. Комаров С. «Night train» М. Еміса як психологічний детектив.

Горлівка. URL:

[https://doi.org/file:///C:/Users/User/Downloads/tppsf_2018_6_47%20\(3\).pdf](https://doi.org/file:///C:/Users/User/Downloads/tppsf_2018_6_47%20(3).pdf) (дата звернення: 24.11.2024).

48. Мяковська Н. Український детектив 1920-х років: проблематика, жанрові та стильові риси : Магістерська робота : 014. Львів, 2019. 56 с. URL: https://www.academia.edu/42996620/Український_детктив_1920_х_проблематика_жанрові_та_стильові_риси (дата звернення: 24.11.2024).

49. Гуляк Т. Модифікації жіночого детективного роману у творчості дороти сейерс та ірен роздобудько : Дисертація. Івано-Франківськ, 2019. 193 с. URL: https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2019/05/dis_Huliak.pdf (дата звернення: 24.11.2024). с 34

50. Лимар Л. Основи акторської майстерності в екранній творчості. Київ, 2020. 108 с. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/desyatnyk-g.o.-lymar-l.d.-2020-osnovy-aktorskoji-majsternosti-v-ekrannij-tvorchosti.pdf> (дата звернення: 24.11.2024).